

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Veroniky Raušové

“Discourse-pragmatic functions of *like* in spoken discourse”

předkládané v roce 2023 na Ústavu anglického jazyka a didaktiky FF UK

I. Stručná charakteristika práce

Disertační práce Mgr. Veroniky Raušové se zabývá diskurzivně-pragmatickými funkcemi, které slovo *like* získává v neformálním mluveném projevu. Cílem této práce je odhalit a popsat změny, k nimž došlo ve způsobu používání *like* mluvčími mezi počátkem 90. let 20. století a v období mezi lety 2012-2016. Výzkum se opírá o data získaná ze dvou korpusů mluvené britské angličtiny, konkrétně o mluvenou část korpusu BNC1994 a mluvený korpus BNC2014. Autorka z každého z nich analyzovala 500 náhodných výskytů diskurzivně-pragmatického užití výrazu *like*. Kvantitativní analýza tohoto vzorku potvrdila hypotézu, že právě tato diskurzivně-pragmatická užití mají za následek zvýšení relativní frekvence výskytu *like* v mluveném diskurzu. Kvalitativní analýza se zaměřila na široký repertoár diskurzivně-pragmatických funkcí, které může *like* v různých kontextech nabývat. Neprokázała však žádnou inovativní funkci, kterou by *like* v neformálním mluveném jazyce s ohledem na jeho vzrůstající četnost výskytu získalo.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Předkládaná disertační práce je celkově na velmi vysoké úrovni, a to jak z hlediska obsahu a rozsahu, tak pokud jde o její jazykové a formální zpracování. Přehledná struktura práce, její celkové pojetí a systematické zpracování tématu reflektuje autorčinu důkladnou metodologicko-teoretickou přípravu na daný výzkum. Výklad je logický a srozumitelný, poskytující přehledný a ucelený pohled na danou problematiku. Je třeba také ocenit rozsáhlou a precizně vypracovanou přílohu disertační práce, v níž autorka uvádí všech 1000 výskytů diskurzivně-pragmatického *like*, které jsou seskupeny podle jednotlivých kategorií a okomentovány, aby bylo jasné, proč byly zařazeny do dané kategorie.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Práce je rozčleněna celkem do deseti kapitol, včetně bibliografie a přílohy. Po úvodu stručně seznamujícím s dosavadním výzkumem slova *like* a vysvětlení důležitosti dalšího výzkumu v této oblasti následuje druhá kapitola velmi zevrubně popisující teoretický základ práce. V úvodu kapitoly 3 jsou zformulovány hypotézy a výzkumné otázky. Poté autorka představuje korpusy, s nimiž pracovala, a podrobný popis zvolené metodologie. V kapitole 4 je prezentována kvantitativní analýza, v páté kapitole pak z ní vycházející kvalitativní analýza. Jejich výsledky autorka pak ještě hodnotí a diskutuje v kapitole šesté a v závěru práce (kapitola 7). Následuje bibliografie, primární zdroje a příloha obsahující všechny diskurzivně-pragmatické výskyty *like* a jejich kategorizaci.

1. *Struktura argumentace*

Autorčin výklad dané problematiky je srozumitelný a dobře promyšlený. Autorka postupuje logicky a systematicky, od představení teoretických východisek práce přes vysvětlení použité metodologie a popis zkoumaných dat až k jejich kvantifikaci a následné kvalitativní analýze. Výsledkem je přehledně členěná práce, v níž se čtenář neztrácí, ale naopak je veden k jasně vytčenému cíli. Autorka velmi vhodně kombinuje relevantní diskusi teoretických východisek s praktickou analýzou doplněnou komentářem ilustrativních příkladů ze sledovaných korpusů. Argumentace je tedy přesvědčivá a podpořená objektivními fakty.

2. *Formální úroveň práce*

Disertační práce je vhodně strukturována a přehledně členěna, k názornosti přispívají i tabulky a grafy, vhodně dokreslující argumentaci v textu. Autorka koherentně pracuje se zkratkami a syntaxí bibliografických odkazů, správně užívá poznámky pod čarou. Celá práce je napsána adekvátním akademickým stylem a jazykově je na vysoké úrovni.

3. *Práce s prameny či s materiálem*

Autorka vychází z relevantní sekundární literatury, v níž se velmi dobře orientuje a pracuje s ní tvůrčím způsobem. Vysvětluje pojetí různých lingvistů, kontrastuje jejich postoje k dané problematice, umí jiné přístupy kriticky zhodnotit a zaujmout k nim své vlastní stanovisko.

Jen je trochu škoda, že se autorka nepustila do objasnění terminologického chaosu, který kolem diskurzivně-pragmatického *like* panuje. Nechtěla podle svých slov situaci dále komplikovat (str. 26). Ovšem díky tomu, jak se v literatuře na dané téma vyzná, by pravděpodobně byla schopná do celé situace řád vnést. Na druhou stranu však navrhla klasifikaci diskurzivně-pragmatických funkcí *like* založenou na poměrně jasných kritériích, a sice na syntaktické pozici *like* a na jeho preferované funkční doméně (*preferred functional domain*), v níž se vyskytuje.

V sekci 3.2 autorka zevrubně popisuje oba korpusy, s nimiž se rozhodla pracovat. Je samozřejmě velmi obtížné najít korpusy, které by byly konstruovány podle totožných kritérií a byly stejně rozsáhlé. Autorka si je tohoto faktu dobře vědoma, několikrát na tuto skutečnost v práci poukazuje. Proto přistupuje k interpretaci výsledků výzkumu s jistou opatrností a rezervou.

Metodologie sběru materiálu je popsána v kapitole 3.3. Autorka podrobně vysvětluje, jak získala potřebných celkem 1000 náhodných vzorků diskurzivně-pragmatického použití *like*. Je to poměrně zdoluhavý proces, protože je nutné také přistoupit k manuální analýze a vyloučit nehodící se použití *like*. U některých textů měla autorka k dispozici i audio nahrávky, které též přispěly k zobektivnění analýzy.

Dále následuje popis metodologie kvalitativní analýzy. Autorka si je vědoma subjektivity vnesené do určování jednotlivých diskurzivně-pragmatických funkcí slova *like*, proto podrobně vysvětluje, jak ke klasifikaci vzorků přistoupila, aby dosáhla vyšší míry zobektivnění výzkumu. Celý identifikační proces je znázorněn ve schématu na straně 64, který by měl sloužit jako více méně univerzální návod, jak

objektivně *like* klasifikovat, a tím být dále použitelný pro výzkum v jiných studiích.

Ke snížení míry subjektivity mělo sloužit ještě testování určování diskurzivně-pragmatických funkcí druhým hodnotitelem, které autorka provedla. I když procento shody nebylo tak vysoké, jak by si představovala, uvádí, že pro tuto studii je shoda dostatečná. Odstranit subjektivitu v klasifikování diskurzivně-pragmatických funkcí není v těchto typech studií zcela možné, proto oceňuji, že se jí autorka snažila snížit na co nejnižší míru.

Další skutečnosti, které mohly ovlivnit výsledky kvalitativní analýzy, jsou popsány v části 3.4. Tato autorkou přiznaná omezení se mohla do konečných výsledků promítnout, proto je i opatrná při jejich interpretaci a považuje je za reprezentativní pouze pro vzorky dat, s nimiž pracovala.

Všechny kroky v kvalitativní i kvantitativní analýze jsou odůvodněné a dobře provedené. Způsob sběru a analýza materiálu odpovídá testovaným hypotézám. Interpretace výsledků odpovídá výsledkům empirického výzkumu. Oceňuji též zpracovanost kvantitativní analýzy.

4. Vlastní přínos

Tato disertační práce ukazuje, že i když se *like* věnuje velký počet studií, všechny aspekty jeho použití stále ještě prozkoumány nebyly, například proto, že stále vznikají nové jak synchronní, tak diachronní korpusy.

Repertoár diskurzivně-pragmatických funkcí *like* je, vzhledem k jejich kontextové závislosti, poměrně široký. Nicméně autorka prokázala, že je možné všechny tyto funkce *like* v mluveném projevu shrnout pod pojem „interpretační vodítko“ (*interpretive cue*). Obsah tohoto vodítka je dán kontextem, v němž se *like* vyskytuje. Toto zcela kontextově závislé použití *like* je dáno oslabením jeho sémantického významu. Kvalitativní analýza průkazně ukázala, že tento proces v angličtině stále probíhá.

Přínosná je též navržená klasifikace diskurzivně-pragmatických funkcí a její interpretace, podle níž lze určovat diskurzivně-pragmatické funkce *like* i v jiném materiálu v dalších studiích. Výsledky kvantitativní analýzy mohou rovněž posloužit v dalším výzkumu a teoretickému porovnání s výsledky z jiných studií.

IV. Dotazy k obhajobě

- Do jaké míry by se podle Vašeho názoru lišily výsledky kvantitativní a kvalitativní analýzy diskurzivně-pragmatických funkcí *like*, kdyby byl výzkum proveden na jiném korpusu mluveného jazyka, např. online komunikace?
- Jak velkou roli obecně hraje při určování diskurzivně-pragmatických funkcí markerů prozodie?

V. Závěr

Předložená disertační práce Mgr. Veroniky Raušové splňuje požadavky kladené na práce tohoto typu, a proto ji doporučuji k obhajobě před komisí státní doktorské zkoušky.

Předběžně klasifikuji předloženou disertační práci jako *prospěla*.

V Českých Budějovicích 9. srpna 2023

Mgr. Jana Kozubíková Šandová, Ph.D.